По конфіскаті — другий наклад.

Ч. 75 (10.48). Львів, субота 4. квітня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов. Конто почт. щад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·30 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·30 зл., Австрії 7·30 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 СОТ.

Громадяне! Допоможіть голодному селу! Централя пожертв: Центральний Кооперативний Банк (Краєвий Союз кредитовий) — Львів, Ринок 10. Число конта (книжочки) 14.000

На трьох фронтах.

(Від власного кореспондента.)

Варшава, 30. березня 1925.

Я ніколи не був і не є есером, але мушу визнати цілковиту рацію есерівського гасла, що лише в боротьбі і боротьбою здобудемо ми своє право на вільне національне життя. Чого-чого, а ворогів у нас не поменшується. Навіть ті, що здавалося вже остаточно принишкли, знов піднімають тепер свою голову. Я маю на увазі Росіян—і емігрантів ріжних кольорів, від рожевого до білого та червоного, і так званих польських обивателів, цебто знов же таки російських емігрантів, але змінивших вже „карту побиту" на „пашпорт паньствови". Цеж вони уладили той ганебний ніби-то педагогічний зїзд, про який я вже один раз вам писав. Мушу ще раз до його вернутись, бо останній крок цього зїзду викликав у тутешніх українських колах ще більше обурення ніж перший. Коли пригадаєте, то в перший день була оголошена, під оплески зїзду, промова відомого Мальца зі Львова про єдиний російський народ; в останній же день зїзд офіціяльно, чорним по білому, занотував і оголосив таку резолюцію:

„Перший зїзд російських діячів народньої освіти в Польщі вважає необхідним перш за все усталити як основний принціп, що всі руські племена складають єдиний російський народ. Зовнішню ознаку цієї єдности уявляє перш за все єдина російська літературна мова, в утворенні якої приймали участь представники всіх руських племен; істнуючіж місцеві питоменности та відміни в мові ніскільки не порушують цієї єдности,—так само, як не перешкаджають вони в народі французькому, німецькому, італійському й инших, що мають дуже різкі місцеві ріжниці в мовах, ні народній єдности, ні істнуванню одної літературної мови" і т. д.

Неуки, що складали цю резолюцію, очевидно, були цілковито захоплені хуторянською ерудицією нашого землячка з Лемківщини і ніколи не чули навіть про славнозвісну колективну працю самої Російської Академії Наук, що в найбільш категоричний спосіб устанила окремішність української мови від московської. Я не кажу вже про цілий арсенал антропольогічних та культурно-історичних доказів нашої племінної окремішности від Росіян. Куди там знати це слухняним ученикам Мальця!...

Тимчасом резолюції зїзду є всеж таки висловом думки російського громадянства у Польщі і з ними доводиться рахуватися. Так принаймні гадають тут у Варшаві, і цими днями має виступити перед ширшою публикою п. О. Саліковський з рефератом про зїзд Росіян та запропонувати всім нашим суспільним організаціям зареагувати в певний спосіб на агресивний виступ Москалів проти Українців та Білорусинів.

Ця агресивність виявилася не тільки на зїзді. Як подає вступна стаття в останнім числі посольського органу „Наше Життя", Росіяне з п. Серебренніковим на чолі розпочали на місцях діяльну агітацію проти подачі населенням декларацій про українську мову навчання у школах. Вони баламутять українську людність, підмовляючи її подавати декларації про заведення **російських** шкіл, хоч такі школи і не визнаються шкільним законом.

Отже в самій тільки шкільній справі доводиться провадити боротьбу на два фронти. У „Ділі" подається досить інформацій в справі шкільного плебісциту, і я розводитися про це не буду. Занотую лише той факт, що праця послів і сенаторів, про яку я вже писав недавно, в значній мірі знищена шкільними інспекторами. Щодня посольський клюб отримує скарги і поштою і телеграфом про те, що інспектори або зовсім відмовляються приймати декларації від Українців, або, одержавши їх поштою, повертають назад, вимагаючи, щоб кожний, хто підписав декларацію, посилав її окремо, або видавав формальне уповноваження тому, хто посилає кілька декларацій в одній коверті. Річ ясна, що все розраховано на те, щоб затягти справу як найдовше та залякати темну людність.

Посли передають всі скарги п. Тугутові, і він запевнює, що розкаже їх своїй „секції", але чи вийде з цього якийсь глузд, він і сам не знає. Взагалі п. Тугут потрохи перетворюється у весільного генерала.

Ще два слова про третій фронт — фронт **судовий**.

Щоб вияснити польському судові, що европейський парляментаризм і европейське розуміння права не ототожнюють найгострішої критики уряду і його політики з замахом на державність, п. посол Павло Васильчук просить суд покликати на свідків, цілий ряд першорядних европейських державних діячів ріжних напрямів, а саме д-ра Крамаржа, Яна Грбена, Леона Блюма, Пенлеве, Альберта Тома, Жозефа Кайо, Аристіда Бріяна, Марселя Кашена, Давида Льойд-Джоржа Дова, Кенворті, Мек-Донельда, Сновдена, Гендерсона й инших, а з Галичини проф. Юліяна Романчука, д-ра Сидора Голубовича, д-ра Льва Бачинського, радн. О. Баровінського, митрополита Андрія Шептицького й инш.

Можна дуже сумніватися, щоби суд задовольнив прохання посла Васильчука, але треба разом з тим сподіватися, що на суді знайдуться найкращі українські адвокати, які і без славетніх европейських діячів зуміють яскраво освітлити

Senex.

Одна з болячок.

Доля нострифікантів і поведінка з ними.

Одною з болячок нашого життя, що може не виступає так явно серед повені репресійних засобів, але ad oculos демонструє істнуючий режім, є доля Українців — нострифікантів.

З хвилею обсади Сх. Галичини в першу чергу протизаконно перемінено львівський утраквістичний університет на виключно польський, викинено з нього не лише професорів, але заперто брами університету перед українською студентською молодю. Делегації української студентської молоді в рр. 1920—1921 відповіли власти львівського університету, що до студій на університеті можуть бути допущені тільки **горожане** польської держави, хоч Сх. Галичина під ніяким оглядом не була тоді складовою частиною польської республики. Одночасно передумовою запису на університет була **служба в польському війську** та ствердження ступня **льояльности** української молоді польськими шовіністичними студентськими організаціями. Таким чином українська молодь, що вже втратила шість літ науки в наслідок світової війни, а опісля визвольної, мала запертий шлях до знання і науки та до здобуття свого істнування і забезпечення соціяльного становища. Сотки і тисячі української молоді, що вже перед війною розпочала університетські студії та в часі війни покінчила або під польською владою покінчила середні школи, виключені від здобування знання на рідній землі, були примушені — поза досягаємістю польських чинників — шукати пристановища на чужинних університетах.

Окрилені жадобою знання, втративши марно кілька літ, нераз з сильно підірваним здоровлям, без матеріяльного забезпечення сотні студентів, поборюючи тисячні перепони, перекрадаючись крізь кордони, прямували до огнищ науки і культури, головним чином в Австрії й Чехословаччині. Відень, Грац і Прага — ось ті університетські осередки, де найшла пристановища наша студентська молодь. Значна частина студентів не починала, тільки **кінчала** початі ще перед війною студії на згаданих університетах. Це була **конечність**, витворена польськими чинниками.

Одночасно годиться зазначити, що австрійські і чеські високі школи, себто школи б. австрійського цісарства, щодо своєї організації і наукових плянів були однородні з університетами Галичини. Коли була між ними яка ріжниця, то хіба та, що науковий рівень західних (австрійських і чеських) високих шкіл був і є далеко вищий від польських. Тим самим і студіюючи на них молодь могла там здобути основнійше знання і краще підготовитися до сповнення своєї ролі в громадянстві на вибраних нею чи визначених становищах.

Перед війною нострифікація дипльомів, без огляду на те, які школи і в яких державах покінчив нострифікант, була звичайною формальністю, яку полагоджувано все з успіхом на протязі кількох днів. Так поступали всі европейські університети. Не робили виймків в цій квестії й галицькі університети, не виключаючи й львівського. Та, иншим духом повіяло з моментом заістнування польської влади. Перш усього міністерство освіти своїм розпорядком в справі нострифікації створило широке поле до надужить, самоволі, прояву партійности й національної нетерпимости. Відповідний

розпорядок міністерства освіти, що торкається нострифікації медичних дипльомів, постановляє, що університетські власти (деканати) можуть вимагати вписування на польські університети і складання всіх трьох ригоровів, або можуть і не вимагати нічого. Звертаємо спеціяльну увагу на нострифікантів-медиків, тому, що це справа найважнійша, а поведінка університетських властей найхарактеристичніша. Таким чином медичні факультети, обсаджені в своїй більшости крайно нетерпимими хадеками й ендеками (у Львові і Кракові), поступають в той спосіб, що жадають від Українців записів на 4 семестри і складання всіх трьох ригоровів, до Поляків звичайно не ставлять ніяких вимог (на прим. недавно п. Грохольська, абсольвентка медичного факультету віденського університету перевела нострифікацію свого дипльому на протязі тижня), а Жиди пересмикаються між цими двома крайностями прикметними їм способами. Перед війною справу нострифікації медичного дипльому переводжено в кількох днях, а деканат вимагав доповнення іспитів (а радше зложення кольоквіїв) тільки з двох предметів: гігієни і судової медицини. Тепер же подання в справі нострифікації взагалі не приймають перечно через рік, а опісля прийнявши знов через рік або півтора не дають відповіди. Отже коли вже укінчений і дипльомований медик рішиться піддатися нострифікаційній операції, то мусить перш усього виждати кругло півтретя року, щоби почути присуд схіснованих університетських (медичних) властей, які не беруть в рахубу ані іспитів (ригоровів) складаних ще за б. Австрії на позагалицьких університетах, ані лікарської практики навіть в галицьких шпиталях. Загально вимагається запису на 4 семестри і складання всіх трьох ригоровів, при чому у всім яскраво виступає вороже й нетерпиме відношення до нострифікантів.

І це діється тоді, коли загально відчувається недостачу лікарів, коли цілі полоси української національної території і десятки тисяч мешканців є позбавлені лікарської допомоги. Це діється супроти людей, які злобувають загальне признання від своїх начальників-лікарів польської національности в шпиталях, супроти медиків, які вже кілька років є по докстораті. А таких людей, що вже давно повинні легально виконувати лікарську практику і служити свому населенню маємо вже понад 50, а з того в Галичині до 30. І нема способу на те, щоби тих людей поставити на властиве місце, щоби вони могли виконувати ті функції, до яких вони покликані і до яких вони літами приготовлялися. Нема ради, бо на кожному кроці зустрічається непоборні перепони. Варто згадати, що коли один з нострифікантів звернувся до міністерства освіти, оспорюючи рішення львівського медичного деканату, то одержав відповідь, що міністерство є безсильне, бо університети є автономними установами. Другий скермував свою справу до Ліги Націй і одержав відповідь, що він не вичерпав всіх польських інстанцій.

Та якнебудь маються справи, досі не помітно ще, щоби боротьба в цій справі велася **організованим способом**. Крайня пора вступити на шлях організованої оборонної акції у всіх польських і міжнародніх установах.

Болячка нострифікантів є болячкою нашого народу, є болячкою „кресів". Цікаво, як до неї поставиться п. Ст. Тугут, голова „кресової" секції політичного комітету Ради міністрів, на якому тяжить обовязок усунути всі „кресові" болячки.

„Казьонна українізація".

Орган російських емігрантів у Варшаві „За Свободу" приносить у 84. числі з 28. березня передову статтю В. Португалова на тему „Націоналізм і казьонщина". Притоку до написання тої статті дав п. Португалову факт наведений у тій-же статті, а який відноситься до українізаційних методів радвлади. Сам факт змальовує автор ось як:

В м. Проскурові 3. січня п. р. розвісила місцева радвлада оголошення, силою якого накладається на кожного, що займається приватним промислом другої категорії (виключно майже Жиди), обовязок пренумерувати „Вісти", при чому ця примусова пренумерата дуже строга, а іменно: „пренумераторам на А, Б, В появитися з передплатою дня 5. січня, пренумераторам на Г, Д, Е, Ж — 7 січня і т. д. У м. Барі подільської губернії за невиконання такого розпорядку про пренумерату „Вістей" віддано судові цілий ряд жидівських домашніх промисловців".

Наведені факти послужили п. Португалову до написання цілої передової статті. Він піддає гострій критиці „казьонну" примусову „українізацію". Критику переводить шляхом полеміки (чи краще кпин) з деякими висказами комуністичних лідерів на тему національної політики. Та це для нас не важне. Для нас важною инша обставина. В даному випадку мова йде виключно про Жидів, як це підкреслює сам автор в наведеному цитаті. На обороні жидівських національних прав а зокрема прав жидівської мови йому зовсім не залежить. Для нього важний сам факт примусової передплати **української** газети. Бож автора зовсім не цікавить обставина, що, наприклад, у Казані теж примушують передплачувати **московські** „Ізвестія" тих самих жидівських ремісників.

Публіцист, що порушив цю справу, не виступає проти цілої системи на всій території СРСР., але саме проти національної політики, яка на Україні заставляє ось наприклад Жидів пренумерувати **урядову** газету на **українській** мові. Автор мовчав би, як би тут йшло про російську газету. Бож і йому ясно, що все те випливає з цілої системи правління. Не можнаж підводити під поняття національної політики факту примусової пренумерати урядової газети. Тут не важне те, якою мовою редагована ця газета.

Якщо це йшло би про літературний український журнал, скажім, „Знання" або який инший, то це инша справа. Тоді такий примус направду був би дивоглядним у відношенню до Жидів. Але урядові органи примушують передплачувати декуди навіть в суто-демократичних державах. І це буває не без користи і для самих громадян.

Щож до Жидів на Україні, то вони були все знаряддям русифікації та не зважаючи на царський страшний для них режім, вони все були фанатичними приклонниками та оборонцями російських культурних та звязаних з ними чисто політичних російських впливів на Україні. Вони все були найбільшою перешкодою в українізації міст. П. Португалов накинувся так завзято на ту примусову передплату урядових „Вістей" Жидами не тому, що вони урядові, комуністичні, а виключно тільки тому, що вони українські. Та з другого боку: пренумерувати навіть українські урядові газети, це ще не значить українізуватися.

Через те доцільнійше було би, якби пан Португалов писав на тему „казьонної кольпортажі" газет, ніж на тему „казьонної українізації". Українізація може дійсно мати нині на Україні деякий „казьонний" характер, та не слід нікому забувати, що вона має чисто стихійний підклад. Вона йшла сама собою. З нею безуспішно боролися урядові російські чинники на Україні. Тому кілька літ вони йшли зовсім на руку навіть публіцистам із варшавської „За Свободу". Але українізаційна стихія переросла їх, поборола всі штучні тами, вірвалася до компартії, до комінтерну і до урядових чинників. І тоді вони були **примушені** надати їй чисто офіціяльний характер, мусіли шукати для неї форм і знайшли їх зовсім природно в „казьонних" рамках, хоч і не зовсім. Обставина, чи українські Жиди будуть читати примусово урядові хочби й українські газети, не грає в тому ніякої ролі тай взагалі до українізації ніякого відношення не має. **в. м.**

Жидівське культурне свято.

Привіти Українців з нагоди відкриття гебрейського університету в Єрусалимі.

Українська парляментарна репрезентація вислала до гебрейського університету в Єрусалимі таку привітну телеграму у французькій мові:

„Українська парляментарна репрезентація в соймі і сенаті Річипосполитої польської, в імени частини українського народу, яка находиться у межах польської держави і яка є позбавлена висшої національної школи, щиро витає оснування Вашого першого великого огнища національної жидівської культури".

Крім того делегація Української Парляментарної Репрезентації в о-

---

М. ВОЗНЯК. 21)

Шевченко й княжна Репніна.

„О безталанний я й слабодушний чоловік! дівчинка, просто дівчинка, каміння застогналоб і кровю потеклоб, колиб воно почуло крики цієї просто дівчинки, одначе вона мовчить, гордо мовчить, а я — о Господи, вдесятери мої муки, але не відбирай надії на години та сльози, що їх ти мені зослав через свого ангела. О добрий ангеле, молюся й плачу перед тобою, ти піддержав захитану недосвідом у мене віру, віру в істнування святих на землі".

Навівши цю записку Шевченка, переслану їй по прочитанні Дівчинки, оповідала далі княжна Репніна: „О якою чистою живою радістю забилося серце у Віри при читанні цього послання: — вона вимовляючися нездоровлям, не вийшла того дня до вітальні; — їй треба було прийти до себе, зробитися здатною опанувати радість, що наповняла її душу. Вона ждала нетерпеливо другого дня, щоб у дружній бесіді передати йому вилещені для нього в її серці опікунчі перестороги, ради й запевнити його в непохитній дружбі й відданости.

„На другий день Березовський являється в звичайнім часі, і яке було здивування Віри! вона ніколи не бачила його таким холодним, зовсім мовчаним, виминаючим її; здивована таким дивацтвом, вона дожидала доброї нагоди, щоб запитати його про цю нову примху. По чаю увечері притрапилося їй бути в залі одній із ним; він швидкими кроками ходив сюди й туди по долівці, вона стояла непорушно; нарешті звертаючися до нього, вона сказала: Чому ви не хочете зі мною говорити, Олексію Олексієвичу? Я не можу, я не можу ніяк... відповів схвильований Березовський. — Я не розумію, задля чого оце, говорила далі Віра, на мене напала охота писати, присутність поета приводить усі голови в мусування, й кождому хочеться погарцювати на тім полі, де він є таким дивним і чудним лицарем, тільки не всім удається ця сміливість, і я в числі тих бідних, котрі вивертаються, сівши не до своїх саней — і Віра усміхнулася.

„О, ні, ні, це поезія, страшна поезія, відповів Березовський і зупинився коло фортепяну, об котрий оперлася Віра. — Які страждання і як це написано! Я ще ніколи не стрічав нікого, чия душа так ішлаб у парі з моєю душею, як ваша! Коли так, сказала радісно Віра, то вважайте мене вашою сестрою, вірте моїй дружбі, обіцяйте йти за моїми радами. Я страждала в своїм житті, але ці страждання були корисні моїй душі; я тепер спокійна, й від того часу, як зрозуміла, що справжнє щастя тільки находиться в живій і теплій вірі, я щаслива, й ось чому я бажаю вам здобути це небесне, внутрішнє світло, що вас переродить, що повищить ваші пісні й освятить вашу ліру! Я не можу бути вам користною, як би бажала: до душевного настрою потрібна твердість, я її не маю, але прошу вас, шукайте дружби доброго, розумного нашого сусіда Мудрина: покиньте знайомство з Завербяєвим, воно для вас шкідне, вибачте моїй упертости й докучливости, я вам бажаю так щиро всього найкращого... Березовський був зворушений, він запевнював її, що вповні цінить її добрий настрій до нього, що він сам бажає зблизитися з Мудриним, але що досі непередбачені випадки завсіди їх розділювали. Про Завербяєва він не сказав ні слова: Віра занадто була вдоволена зближенням Березовського з нею, щоб на цім зупинитися; одначе воно доказувало, що Березовський не вповні відповідав щирому, сердечному почуванню Віри й що він не цінив назви сестри, як воно на те заслугувало. Та прийшов час їм розійтися, вони стиснули одно одному руку й Б—ський сказав Вірі: Прощайте сестрице, слово святе для тих, котрі його розуміють, — прикривка для тих, котрі шукають тільки ступнів, щоби дібратися до серця довіряючої жінки. Кілька днів Березовський був милою людиною, поетом, щирим, добрим братом для Віри, вона чисто раділа, вона тріюмфувала в глибині душі, вона гордилася Березовським і собою, що встигла його зупинити, злегковаживши світські приличности й обережність; вони видавалися їй більше ніж коли небудь виназходом холодности, самолюбства, підозріння, й вона радісно топтала їх ногами. Але гордість ніколи не зостається непокараною. Віра на діяманті побачила плями й замарила, що при помочі одного серця вона зможе їх стерти: — плями зосталися — й зарозуміла гострими кантами ранила себе: Березовський почав знов являтися з поглядом, замороченим від несспання по ночах, знов він бокував від Віри й раз заявив їй, що мусить конче їхати, не сказавши куди; вона не захотіла його спитати; від инших вона потім довідалася, що він то поскакав до Завербяєва, тому правдоподібно, думала вона, щоб при чарці відпочити від її нагляду та її проповідей. — Вона скорилася й вибачила йому, але не покинула бажання відводити його з шляху погибелі на шлях чистих, високих і святих занять. В той вечір, описом котрого починається наша розмова, Березовський вернувся з проґульки й Віра, дожидаючи його повороту, роздумувала про його поведення, болюче приглядувалася серед гамірного приготування до веселостей.

(Продовження буде.)

собах голови Репрезентації сен. Черкавського, голови соймового клюбу посла Хоуцького і посла Козицького, явилась на святочному засіданні жидівського клюбу й устно склала привіт з нагоди великого успіху визвольного жидівського руху. В імени Української Парл. Репрез. промовляв сен. Черкавський, а голова жидівського клюбу посол Райх подякував репрезентантам українського народу за бажання.

Посол Павло Васильчук вислав до Єрусалиму листа, в якому м. и. кажеться: „...Слідкуючи з великим зацікавленням і симпатією за жидівським рухом, бачу, що ми, Українці можемо багато дечого навчитися від Жидів з їх непереможного змагання до відродження національного центра жидівської держави, дарма, що величезний кусень часу ділить державне життя старої Юдеї від нинішнього жидівського розпорошення. Повстання гебрейського університету в Єрусалимі є живим свідоцтвом, чого може доконати світлий геній нації, живучої у найбільшому розпорошенні, яке лише знає історія".

„Діло" помістило в день гебр. університету передову статтю п. н. „Свято культури"; несконфіскований частину тієї статті (прокуратура сконфіскувала всю анальогію до українських відносин) в цілости передрукувала львівська „Хвіля".

У. П. Т., „Просвіта" і Редакція „Діла" вислали писемні привіти на руки Репрезентації Жидівської Віроісповідної Громади, від якої отримали запрошення на святочну Академію; це запрошення було, на превеликий жаль, зладжене на гебрейській і польській мові і тому названі українські установи та наша редакція не вважали для себе можливим взяти у згаданій Академії участь через особисте представництво. Тудиж прислав свій привіт д-р О. Барвінський. Особисто явилися на Академії проф. К. Студинський і д-р Ст. Федак. Редакція „Нового Часу" прислала памяткову адресу за руки Екзекутиви Сіоністичної Організації у Львові.

На соймовій арені.

Інтерпеляції в соймі:

Свобода зборів.

Посол Підгірський і тов. з українського клюбу внесли інтерпеляцію в справі конфіскати „Діла". У 55. ч. „Діла" з 12. березня 1925 р. помістив п. І. Ліщинський статтю п. заг. „Пояснення польського міністра". В тій статті простує автор відповідь міністра внутрішних справ на інтерпеляцію посла Підгірського, в якій говориться немов би то львівська дирекція поліції не обмежувала українському населенню права на збори, що в 1923 р. відбулося у Львові аж 13 зібрань в суспільних, економічних та національних справах, що в першій половині 1924 р. відбулося аж 16 зібрань. Поліція не робила тим зібранням ніяких перешкод. А віча скликувані п. І. Ліщинським стало розвязувано тому, бо їх перебіг все попадав у конфлікт із постановами карних законів. Сконфісковані у відповіди п. І. Ліщинського уступи звучать: „Крім одного віча, яке скликала львівська філія „Просвіти" в травні 1923 р. у справах позашкільної освіти, не відбулося в цьому році ніодно публичне віче у Львові ні в політичних, ні в національних, ні в економічних, ні в ніяких инших справах. Не відбулися вони виключно тільки завдяки заборонам з боку львівської дирекції поліції. У першій половині 1924 р. відбулося тільки одно українське віче у Львові у

шкільних справах львівського повіту. Отже на правду львівська поліція дала дозвіл тільки на два названих віча, а не на 29 публичних зібрань, як це твердить міністер внутрішних справ.

На протязі того півтора року не могли Українці м. Львова видобути ні одного дозволу на зібрання. В 1923 р. відбулися тільки два посольські справоздавчі віча, а в 1924 теж тільки два. Отже закид міністра, що віча скликувані п. Ліщинським були стало розвязувані, є безпідставний, бо львівська дирекція поліції не дала ні разу дозволу на такі зібрання й взагалі не давала, а через те не мала змоги переконатися, який перебіг мало би віче, скликане народньою організацією Українців м. Львова.

Товариство св. Павла у Львові.

Посол Підгірський і тов. внесли до міністра внутрішних справ і міністра публичної освіти та віроісповідань інтерпеляцію в справі розвязання львівським воєвідством станово-релігійного Товариства св. Павла у Львові.

„Вже понад 20 літ істнує у Львові товариство українсько-католицьких парохів св. Павла. Без ніякої перешкоди виконувало воно свою працю за часів цісарської Австрії. Щойно відроджена Польща не стерпіла цього виключно релігійного товариства і в лютому 1925 р. розвязала його. Львівське воєвідство, що вескриптом з дня 26. лютого ц. р. 100|925 доконало того розвязання, подало за мотив свого вчинку факт, що товариство, яке не має ніякої політичної закраски, внесло меморіял до секретаріяту Ліґи Націй у справі переслідувань українсько-католицької церкви та її духовенства.

Такий мотив дав підставу для львівського воєвідства, щоби перекреслити діяльність товариства. Воно не бажало вглянути в статут товариства, щоби переконатися про те, що товариство мало повне право стати в обороні своєї церкви і духовенства. Товариство мусіло боронити і церкви і духовенства, воно мусіло з тої простої причини, що від 1920 р. т. зн. від часу польського панування у Сх. Галичині, почалися дуже густі факти усування сталих українських парохів з їхніх парохій без переведення канонічних процесів а виключно тільки на розпорядки польських краєвих, політичних чинників влади. Опісля львівський, станиславівський і тернопільський воєводи почали не затверджувати новоіменованих українських парохів на їхніх становищах. Всякі рекурси пошкодованих і ординаріятів до міністерства внутрішніх справ і віроісповідань були все або відмовно полагоджувані або іґноровані. Товариство св. Павла покликане своїм статутом до оборони інтересів українсько-католицьких парохів почало збирати фактичні матеріяли про всі згадані випадки з тою метою, щоби виступити перед відповідними чинниками в обороні покривджених. Народній Комітет, політична українська організація у Львові використав весь зібраний товариством фактичний матеріял про надужиття польської влади у відношенню українсько-католицької церкви та її духовенства та вислав відповідний меморіял у цій справі до Ліґи Націй літом 1924 року. Вже в перших днях січня 1925 р. Дирекція львівської поліції візвала голову товариства св. Павла та зажадала від нього вияснень в тому напрямі, чи товариство направду збирало матеріял, який опісля Народній Комітет предложив секретаріятові Ліґи Націй. Голова стверди факт збирання матеріялу і додав, що весь зібраний матеріял опертий на фактах, стверджених документами, датами, вескриптами влади, рекурсами пошкодованих, рекурсами ординаріятів та відповідями міністрів. Дня 10. березня 1925 дістав голова від львівської дирекції поліції вескрипт про розвязання товариства з наведених згорі мотивів.

Фактом є, що товариство збирало матеріяли відносно виладовування українських парохів із їхніх посад польськими органами політичної влади, фактом є, що всі ці матеріяли були видруковані в українській газеті „Нива", що виходить у Львові. Зате абсолютно не відповідає дійсности факт, який подає у своїх мотивах львівське воєвідство, буцімто товариство висилало ці матеріяли до Ліґи Націй. Весь той матеріял використав та зложив і вислав відповідний меморіял до Ліґи Націй Народній Комітет. Але колиб навіть факт висилки меморіялу до Ліґи Націй про церковні надужиття був доконаний товариством св. Павла, то й тоді товариство не моглоб бути розвязане тому, що на підставі свого статуту воно має право боронити інтересів українсько-католицької церкви та її духовенства.

Інтерпелянти запитують міністрів, чи схочуть вони вияснити львівському воєвідству, що воно не має права розвязувати товариства, що поступає згідно зі своїм статутом, чи схочуть вияснити далі, що воно не мало права розвязувати українського товариства св. ап. Павла, і чи схочуть нарешті поробити відповідні кроки для того, щоби діяльність товариства св. Павла була негайно відновлена?

Шевченківське свято на чужині.

Берно, Чехословаччина.

Дня 19. III. 1925 відбувся концерт в честь Т. Шевченка в великій салі чеського Народнього Дому, заходом українського студентства високих шкіл в Берні, при ласкавій співучасти п-ни А. Остапчуківної, оперової співачки українського театру в Ужгороді, п-ни Burianko-вої, п. В. Ємця, українського бандуриста, п. Б. Самойловича оперового співака, та українського академічного хору.

Можна сказати, що це був один з найгарніших українських концертів, які досі уладжувано в Берні, а то як щодо добору програми, так і щодо загального зацікавлення концертом чеською публикою.

На салі, яка була виповнена по береги переважно Чехами, а відтак українською еміґрацією, Москалями, Юґославянами та Болгарами, можна було побачити Еренфельда бувшого віцеґубернатора Підкарпатської України, п. Черні президента найвисшого суду, Купку, єпископа, д-ра Е. Бабака ректора університету, д-ра Мацку старосту міста Берна, ґенерал-майора Похтайського, команданта всіх військ на Мораві, деканів усіх факультетів, богато професорів, делегатів від ріжних чеських корпорацій і т. д.

У вступнім слові канд. інж. Шибунчак коротко пояснив чомуто рік-річно український народ святочно обходить память Т. Шевченка. Загальне зацікавлення викликала у чеської публики гра на бандурі п. Ємця. Оплесками викликувано його кілька разів. Також п-на Остапчуківна захопила чеську публику українськими народніми піснями. Щодо Акад. хору, то будоб бажане, щоби він на будуче підбирав легші пісні, народні, які Чехи дуже люблять. Велику прислугу зробив ядерний і всесторонній реферат канд. філ. Коцака, з котрого чужинець міг довідатися не тільки про життя та творчість Т. Шевченка, але і про відносини серед яких довелось Шевченкові працювати. З концерту чеська публика розходилася загально задоволена а українська еміґрація підбадьорена на дусі. Я. М.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Бурхливе засідання сойму.

2. III. на засіданні польського сойму мін. справедливости відчитав письмо сл. судді в справі дальшого карного поступування проти посла Ланьцуцкого. Міністр не солідаризується з слідчим суддею. Дальше обговорювано наглість внесення ППС. і хліб. союза в справі Баґіньского і Вечоркевіча. Промовляв пос. Барліцкі. Факт убивства Баґіньского і Вечоркевіча не є відокремлений, органи безпеки є в дикій анархії. Небаром кожен горожанин боятиметься індивіда в мундирі. Коли міністер не є на стільки сильний, щоби зробити кінець безладдю, хай сам уступить. Міністер Ратайскі вийшов на трибуну але счинився такий галас, що віцемар. Морачевскі перервав засідання. Опісля міністр Ратайскі серед окликів: „До димісії!" пробував боронитися. Як слідуючу точку розглядано внесення „Визволення" про розвязання сойму на 5 місяців. Внесення про розвязання сойму відкинуто.

Нота СРСР. до Польщі.

Радянський уряд у ноті до Польщі домагається усунення польського консуля в Мінську за уділення азилю кс. Усасові. Польський консулят у Мінську (в якому вибито шиби) і Петрограді охороняє кінна поліція. Процес кс. Усаса буде перед ґуб. судом у Петрограді.

Відгомін вбивства в СРСР.

В Москві зорганізували протипольську демонстрацію. Промовляли Домбаль, Фелікс Кон і предст. німецьких комун. Найман, який кинув клич: 10 поль. буржуїв за 1-го комуніста. Предс. червоної армії Уваров заявив, що військо жде лише приказу уряду й є готове. Преса заявляє, що треба зірвати з коректними взаєминами з Польщею. В фабриках, які вибрали були Баґіньского своїм почесним делегатом, перервано працю на 10 хвиль на знак пошанування памяти вбитого. Відбуваються жалібні походи з чорними і червоними прапорами. Домбаль заявляє в пресі, що Мурашко ви[конав] лише поручення польського [...] В вагоні були приготовані

НОВИНКИ.

Конфіската. У вчорашнім числі сконфісковано пять місць вступної статті „Земельний голод", і половину малого фейлетону „Що край то обичай", дарма, що змальована там гумористична сценка не мала ніякого політичного характеру.

— „**Journal de Pologne**". Під цим заголовком уже 7-ий рік виходить у Варшаві на французькій мові денник, якого метою є „інформувати чужину про польське життя". Часопис визначується тим, що має лише одну статтю, вступну, з підписом якогось франц. сенатора або посла, які доказують, що ні Франція, ні Европа, ні всесвітний мир не в силі іствувати без Польщі. Крім біднесеньких інформацій, у часописі є сторінки цитатів з польської преси. В числі з 28-го березня „Діло", здається вперше, заслужило на честь, що передруковано цитати з його статті. Із нашої вступної статті з дня 25. Березня н. з. „Польща і Німеччина. З приводу торговельного трактату" повипізував цей часопис окремі речення, склавши їх штудерно в статистику, щоби доказати, що й мовляв голос „української меншости" (як зазначено в заголовку) не псує гармонійного торговельного порозуміння. А вся сіль у тому, що цілий уступ нашої статті, де кажемо про визиск робітника і експорт живої робучої сили — пропущено, головним чином пропущено місце, в якому згадується домагання Франції до Польщі щодо достави живого робучого людського інвентаря і „надміру" поживи. Також зручно замазано те місце, в якому говориться про незавидне положення наших сезонових робітників у Франції.

— **Податкова справедливість.** Як справедливо і безсторонно оцінючі комісії означують обоботові квоти, а скарбові власти вимірюють податки, нехай послужить таке зіставлення. В VI-тій дільниці Львова є 4-ох геометрів: 1 Поляк, 2 Жидів (з тих один з непольським прізвищем) і 1 Українець. Поляк п. Снядовскі має велике бюро з трьома асистентами, тим самим мусить мати багато праці, великий оберот і значні доходи. Одначе йому вимірено податок тільки від 1000 зол. обороту. Геометер п. Віленко (якого прізвище не вказує на те, що він є Жидом) одержав вимір обоботового податку від 2000 зол., другий геометер п. Равх (Жид) одержав вимір оборотового податку від 4600 зол. Годиться зазначити, що оба геометри Жиди мають гарно просперуючі бюра, хоч не такі засібні, як п. Снядовскі. Вкінці Українець п. Свірський, який зовсім не має власного бюра, тільки дуситься в передпокою адвоката і ледви кligає, одержав вимір оборотового податку від 7000 золотих. І чи це справедливість?

— **Примусовий самовільний податок на „льотництво".** У львівській шкільній повітовій раді касієр п. Чуреецкі при виплаті платень стягає на власну руку й без запиту вчителів по пів золотого на фонд польської військової воздушної фльоти.

— **Скандальний процес.** Закінчився у Львові 9-денний тайний процес проти гуртка молодих Дон Жуанів, які приваблювали молоді інтелігентні дівчата і насилували їх у парку Кілінського. Головний винуватець Вуйцікевич одержав 6 літ вязниці, Драер 5, Ткач 1½ року, а Служевскі 10 місяців. Одна з жінок засудженого, присутня на салі, зомліла.

— **Епідемія душегубств.** В останніх днях можна зареєструвати новий зріст жертв, що у Львові прощаються з життям. Є це здебільша бідні люде, змучені боротьбою за іствування і здебільша отроєні. Коли ще весна почне валкати на молодь — прийде нова серія замахів на ґрунті боротьби за почування. Хто зна, чи у великій частині душегубства не винно є само наше місто, в якому нема ні ріки ні інших збірників прохолоджуючої води, а ще й міські водопроводи розділюють воду мов в аптиці.

— **Гарний командант.** Арештовано „команадора" польської маринарки Бартошевича, який розтратив великі державні гроші. Він перейшов в 1920 р. з російської армії і оповідав, що живе з продажі родинних бриліянтів, вивезених з Росії.

— **Публіцистична мораль.** У Букарешті вибухнув конфлікт між денником „Універсуль" і воєнним міністерством. Денник помістив статтю з критикою румунської армії, а коли міністерство домагалося виявлення автора, редакція видала тайну. Автора — офіцира засуджено на місяць арешту. Румунська преса виступила гостро проти „Універсуля", що він зломав принціп публіцистичної моралі, який не дозволяє зраджувати редакторської тайни.

— **Індійський поет.** Рабіндранат Таґоре, один з найпопулярніших нині світових письменників, від часу нагородження його премією Нобля, поважно занедужав. З огляду на поважний вік поета можна сподіятись смерти.

— **Чума.** Відокремлений випадок чуми трапився в селі під Парижем, від укушення хлопця щуром.

— **Смерть визначного містика.** Помер у Швайцарії 67-літний Рудольф Штайнер, австрійський Німець, автор численних фільософічних творів, т. зв. антропософ, один з апостолів нової релігійної віри. Його фільософічна теорія, наскрізь містичного характеру, споріднена з ідеями теософки Блавацької та Анни Безант — єднала собі велику скількість ревних вілзнавців, головно між російською інтеліґенцією. Він боронив погляду про повне відокремлення трьох автономних царин суспільного життя: господарства, культурного життя та політики. Всі його ідеї визначувались потребою космічного універсалізму, на зразок романтичних німецьких фільософів. Пірнувши в утопії, він вибудував на підставі власних планів своєрідну церков, з власними малюнками, яка мала йому допомагати своєю атмосферою досягти повну духову гармонію, нескаламучену зовнішніми впливами. Довгі літа проживав як анахорет у Дорнах.

— **Юлій Майнль** уладжує у філії при вул. Городецькій 54 прібне варення кави, на яке ласкаво запрошує Вп. Публику.

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський Хор Д. Котка.
Пятниця 3.IV. м. Львів.
Субота 4.IV. м. Перемишль.
Неділя 5.IV. м. Перемишль. 1230 11—?

Український львівський театр И. Стадника. 2—2
Бібрка: 1. квітня „Баядера", оперета. 2. квітня „Доброрідна Зузанна", оперета. 3. квітня „Помста Лилика", оперета.
Львів: 4. квітня попол. 4. год. „Паливода"; вечером 7'30 год.: Премієра Новинка: „Дні нашого життя". 5. квітня попол. 3. год. „Ноктюрн" і „Горе бабісям", вечером 7'30 год. „Німа теща" (Алон'ми).

Український Театр під дир. І. Когутяка.
Товсте, саля кіна:
Субота 4. IV. ЧЕСНА ЗУЗАННА.
Неділя 5. IV. ПРО ЩО ТИРСА ШЕЛЕСТІЛА.
Копичинці, саля Нар. Дому:
Вівторок 7. IV. ПРО ЩО ТИРСА ШЕЛЕСТІЛА.
Середа 8. IV. ЧЕСНА ЗУЗАННА.
Четвер 9. IV. ГЕТЬМАН МАЗЕПА.

Відчит В. Целевича на тему „Вражіння і спостереження в торговлі і промислі в Америці" в неділю дня 5. квітня ц. р. о год. 12 в полудне для членів Т-ва „Союза українських купців" і членів „Міщанського Братства" в кімнатах „Міщанського Братства" вул. Руська 3. 1. пов.
1649 2—2

Дрібні оголошення.

СЛУЖБА БОЖА на мішаний хор в легкому укладі Ярославенка висилає: ТОРБАН, Львів, вул. Оссолінських 6.
1334 9—10

БУДІВЕЛЬНІ РОБОТИ виконує і матеріяли доставляє інжинір Віньковський, Львів, вул. Новий Світ 20. 1368 8—10

МУЗИЧНІ НОВИНИ: *В. Безкоровайний:* 1. „Минають дні" — мельодекламація. 2. „Під весну" — жіночій хор, — слова Р. Завадовича. 3. „Легкі твори" — на фортепян. 4. „Хризантеми — на фортепян.
1698 2—3

ІСПИТОВАНИЙ дяк, вправний дірігент, грає на фісгармонії, пошукує посади. Ласкаві зголошення до парохіяльного уряду в Більчу золотім к. Борщева. 1713

POSTE RESTANTE „B" — Sambor, прошу відібрати лист. 1714 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

Ширіть наш часопис!!

Відповідальний за редакцію відповідає О. Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.